

YANGI O‘ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TA’LIM TIZIMIGA BERILAYOTGAN E’TIBOR

Xorazm viloyati Shovot tumani

40-son maktabgacha ta'lim tashkiloti direktor o'rinbosari

Boltayeva Shoxista Inoyatovna

Xorazm viloyati Shovot tumani

40-son maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisi

Atamurotova Laylo Ro'zmetovna

Annotatsiya: Barchamizga ma'lumki Yangi O'zbekistonimizda biz kutmagan darajadagi o'zgarishlar ro'y berayotganini yurtdoshlarimiz sezib, ko'rib turibdi. Ayni damda ta'limning poydevori bo'lmish Maktabgacha ta'lim tizimiga davlatimiz tomonidan bir qator tizimli Qonunlar, Qarorlar Farmonlar va Dasturlar ishlab chiqilmoqda. Ushbu maqolada yangi O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimiga berilayotgan e'tibor haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, ahamiyat, qaror, qonun, imkoniyat, texnologiya, ijodiy fikrlash.

Barchamizga ma'lumki, maktabgacha ta'lim bola shaxsining shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Zero, maktabgacha ta'lim tashkilotida puxta tayyorlanib maktabga chiqqan bolajonlarning yutuqlarga erishish imkoniyati kengayadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotiga oid davlat talablarida mamlakatda o'tkazilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarni, jahon tajribasi hamda ilm-fan yutuqlari va zamonaviy informatsion kommunikativ texnologiyalarni inobatga olgan holda maktabgacha ta'lim tizimida ma'nan mukammal va intellektual rivojlangan shaxsni tarbiyalash maqsad qilib olinadi.

Farzandlarimizni mustaqil fikrli, zamonaviy bilim va kasb-hunarlarini egallagan, mustahkam zaruriy pozitsiyaga ega, chinakam vatanparvar insonlar sifatida tarbiyalash biz uchun dolzarb ahamiyatga ega bo'lgan masala hisoblanadi. Bugungi kunda o'zida ta'lim va tarbiya elementlarini mujassamlashtirgan boshlang'ich ta'lim jarayonini tashkil etish oldimizga qo'yilgan dolzarb vazifalarimizdan biridir. Chunki yosh avlodning kelajakda kim va qanday inson bo'lib tarbiyalanishi ham boshlang'ich ta'limga har tomonlama bog'liq bo'ladi. Bekorga umumiy o'rta ta'limning ajralmas qismi yoki yuragi boshlang'ich ta'limdir deyilmaydi. Boshlan'ich sinfdan boshlab o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, yangiliklar yaratishga o'rgatish lozim.

Boshlang'ich sinflarda o'qitilayotgan har bir fanlarni hayot bilan bog'lab, undagi muammolarni har tomondan hal qila olishga o'rgatadigan bo'lsak, o'quvchida ijodiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanib boradi. Yuqoridagi fikrlarimizning tasdig'i sifatida

yurtboshimiz Shavkat Mirziyoyevning quyidagi soʻzlarini keltirib oʻtishimiz mumkin: “Yoshlarimiz haqli ravishda vatanimizning kelajagi uchun javobgarlikni zimmasiga olishga qodir boʻlgan, bugungi va ertangi kunimizning hal etuvchi kuchiga aylanib borayotgani barchamizga gʻurur va iftixor bagʻishlaydi. Bu sohada olib borilayotgan keng miqyosli ishlarimizni, xususan, taʼlim va tarbiya boʻyicha qabul qilingan umummilliy dasturimizni mantiqiy yakuniga yetkazishimiz zarur”.

Taʼlim sohasini isloh qilish bugun hukumatimiz diqqat eʼtiborida turgan dolzarb sohalardan biri, desak mubolagʻa boʻlmaydi. Soʻnggi yillarda maktabgacha taʼlim tizimini isloh qilish va rivojlantirishga qaratilgan qonunlar, qarorlar qabul qilinib, amaliyotga joriy etilmoqda.

Maktabgacha taʼlim sohasida yagona davlat siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish, bolalarni maktabgacha taʼlim bilan bosqichma-bosqich toʻliq qamrab olishni taʼminlash maqsadida Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentyabrdagi “Maktabgacha taʼlim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi Farmoni bilan Maktabgacha taʼlim vazirligi tashkil etildi.

Maktabgacha taʼlim sohasida kadrlar tayyorlash masalasiga ham alohida eʼtibor qaratildi. Bu masʼuliyatni Universitetlarning Pedagogika fakulteti oʻz zimmasiga oladi. Qabul qilinayotgan barcha-barcha qarorlarni amalga oshiradigan, bolalarga eng zarur hayotiy tushuncha va koʻnikmalarni oʻrgatadigan yuqori malakali tarbiyachilarni tayyorlash masalasi kun tartibiga chiqdi.

Bu sohada zamonaviy talablarga javob beradigan ilgʻor pedagogik usul va uslublarni ishlab chiqish, oʻquv va oʻquv-metodik adabiyotlarning yangi avlodini yaratish va nashr etish ham gʻoyat dolzarb vazifa edi. Ilgʻor xorijiy davlatlar va Koreya Respublikasi tajribasidan kelib chiqib, respublikamizning barcha maktabgacha taʼlim muassasalarida "Ilk qadam" davlat oʻquv dasturi yoʻlga qoʻyildi. Uning asosiy maqsadi bolalarni oʻqitish emas, balki ularning oʻqishga intilishlarini rivojlantirishdan iborat. Mazkur dastur besh tamoyilni oʻzida mujassamlashtirgan. Bular jismoniy rivojlanish va sogʻlom turmush tarzining shakllanishi, ijtimoiy-hissiy rivojlanish, nutq, muloqot, oʻqish va yozish, aqliy rivojlanish, ijodiy rivojlanish kabilardan iborat.

Oʻzbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qoʻyiladigan "Davlat talablari" va "Ilk qadam" maktabgacha taʼlim muassasasining Davlat oʻquv dasturi qabul qilinib, hozirda zamonaviy davlat va nodavlat maktabgacha taʼlim tashkilotining tarbiyachilari bolalarni erkin qoʻygan holda faollik markazlarida ishlash orqali yangi maʼlumotlarni, yangi bilimlarni berib bormoqda. Markazlarda ishlash bolalarda kreativ fikrlash qobiliyatini yanada rivojlantiradi va dunyoqarashini shakllantirib boradi.

Maktabgacha taʼlim sohasi har tomonlama sogʻlom va barkamol bola shaxsini tarbiyalash va maktabga tayyorlashda gʻoyat muhim ahamiyat kasb etadi. Lekin, tahlillar shuni koʻrsatdiki, oxirgi yillarda turli omillar taʼsirida maktabgacha taʼlim

tizimida bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash borasida rivojlanish o'rniga, orqaga ketish holatlari, yil davomida maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabgacha ta'lim muassasalariga qamrab olish ko'rsatkichlari o'sishi tendensiyasi kuzatilmadi.

Aksincha, so'nggi 20 yil davomida davlat tasarrufidagi maktabgacha ta'lim muassasalari soni 45 foizdan ziyodroq kamayib, bugungi kunda respublika bo'yicha bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrab olinishi 30 foizni tashkil etdi. Bunga mavjud maktabgacha ta'lim muassasalarining moddiy-texnika bazasi zamonaviy talablarga javob bermasligi, tizimda variativ dasturlar, bolalarni maktabga tayyorlash bo'yicha muqobil shakllarning ishlab chiqilmaganligi, rivojlangan mamlakatlarning tajribasi yetarli darajada o'rganilmaganligi, faoliyat yuritayotgan pedagog kadrlarning aksariyati oliy ma'lumotli emasligi, ta'lim sifati monitoringi yuritilmaganligi kabi omillar sabab bo'ldi.

Bugungi axborot texnologiyalari rivojlanib borayotgan bir paytda yurtimizda ta'lim tizimiga ham yuksak e'tibor qaratilmoqda. Shular qatorida bizning boshlang'ich ta'limga ham. Ta'lim so'zini ishlatishimiz bilanoq xayolimizga tarbiya degan atamani ham keltiramiz. Bugungi ta'limning zamonaviy talabi ham ana shundan iborat. Ta'limni tarbiya bilan o'zaro birgalikda olib borish boshlang'ich ta'lim sifatini yanada oshiradi. Bu esa, kelajakda har tomonlama yetuk, barkamol insonni jamiyatga yetishtirib bera olishning samarali usuli bo'ladi. Bizlar ham bir paytlar maktab o'quvchisi bo'lganmiz. Va, albatta, boshlang'ich sinfda ham tahsil olganmiz.

Eslab qaraydigan bo'lsak, hozirgi jajji bolajonlarga o'xshab, ustozlarimizning etaklariga yopishib olib, ulardan nari ketmas edik ham. Bularning barchasidan shuni tushunishimiz mumkinki, bizlar ham kelajakda boshlang'ich sinflarga saboq beradigan ustoz bo'lib yetishamiz, albatta. Shunday ekan bizning zimmamizda juda katta mas'uliyat bor ekanligini har bir lahzada yodimizda tutishimiz zarur bo'ladi. Shuni ham yodimizdan chiqarmasligimiz kerakki, yurtboshimiz siyosatlariga binoan, ta'limni tarbiya bilan birgalikda amalga oshirish kerakligi ham yelkamizdagi yukni ikki barobar oshiradi.

Maktabgacha ta'lim sohasi uzluksiz ta'lim tizimining birlamchi bo'g'ini hisoblanib, u har tomonlama sog'lom va barkamol bola shaxsini tarbiyalash va maktabga tayyorlashda g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi. Uzluksiz ta'lim tizimining muhim bo'g'ini bo'lgan maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, samarali davlat boshqaruvi tizimini yaratish, maktabgacha ta'lim tashkilotlari davlat va nodavlat tarmog'ini kengaytirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash xamda ularni malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, maktabgacha ta'lim tashkilotlariga bolalarni qamrab olishni keskin oshirish, ta'lim-tarbiya jarayonlariga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish orqali bolalarni har tomonlama intellektual, ma'naviy-estetik, jismoniy rivojlantirish hamda ularni maktabga tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash maqsadida bir qancha ishlar amalga oshirilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Maktabgacha ta'lim tizimini yanada rag'batlantirish va rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. 05.04.2018 y. PQ-3651.
2. Mirziyoyev Sh.M. Maktabgacha ta'lim muassasalarini qurish, rekonstruktsiya qilish va kapital ta'mirlash manzilli dasturi to'g'risida. 02.07.2018 y. PQ-3822. 2018 yilda
3. Yangi O'zbekistonda nodavlat maktabgacha ta'lim: kecha , bugun va ertaga. Abdurashit M.
4. Yangi Maktabgacha ta'lim: kecha, bugun , ertaga . Nasiba Erxonova . Ma'rifat gazetasi.
5. Yangi Maktabgacha ta'lim: kecha, bugun, ertaga. Jonto'rayeva N.